

УДК 7.045-027.542:64(477)

СИМВОЛІКА ІНТЕР'ЄРНИХ ЕЛЕМЕНТІВ В УКРАЇНСЬКОМУ НАРОДНОМУ ЖИТЛІ: ВІКНА, ПОРІГ, ДВЕРІ

ЕГОРОВА В. С.¹, асист.,
ЖИВИЦЯ О. Р.², студ.,
СИЗОВА О. Р.³, студ.,
ВЕДМЕДЕНКО І. О.⁴, студ.

¹ Кафедра українознавства, Державний вищий навчальний заклад "Придніпровська державна академія будівництва та архітектури", вул. Чернишевського 24-а, 49600, Дніпро, Україна, тел. 0667220400, e-mail: egorova-vs-78@yandex.ru, ORCID ID:0000-0002-6246-3268

² Механічний факультет, група ПМ-15-2п, Державний вищий навчальний заклад "Придніпровська державна академія будівництва та архітектури", вул. Чернишевського 24-а, 49600, Дніпро, Україна

³ Механічний факультет, група ПМ-15-2п, Державний вищий навчальний заклад "Придніпровська державна академія будівництва та архітектури", вул. Чернишевського 24-а, 49600, Дніпро, Україна

⁴ Механічний факультет, група БМО-15, Державний вищий навчальний заклад "Придніпровська державна академія будівництва та архітектури", вул. Чернишевського 24-а, 49600, Дніпро, Україна

Анотація. Постановка проблеми. Житло є однією з найважливіших умов існування будь-якої людини, саме тому в матеріальній культурі кожного народу воно відіграє важливу роль. Ми живемо у час національного відродження. В історії нашого народу був період, коли ми ледве не втратили зв'язок з нашим корінням та культурою, однак зараз ми прагнемо повернутися до витоків. У сучасному українському суспільстві значно поглибився інтерес до матеріальної та духовної культури як ідентифікації й самобутності. Наші предки були дуже забобонними, тому приділяли багато уваги різноманітним звичаям та обрядам. Вони відповідально ставилися до спорудження та обладнання народного житла. Деякий вплив прикмет на світогляд українців простежується і до тепер. **Аналіз публікацій.** У дослідженнях сучасних етнографів, істориків, краєзнавців знаходимо відомості про традиційне українське житло. Відомі дослідники А. П. Данилюк[1], В. П. Самойловича[9], О. Пошивайло [7] вивчають традиційну архітектуру регіонів України та особливості поселень. **Мета статті** — проаналізувати символіку інтер'єрних елементів в українському народному житлі, зокрема вікон, порогу, дверей; поширювати знання про культурну спадщину України. **Висновок.** З плином часу багато чого змінилося, проте любов українців до своєї оселі залишилася незмінною. Сьогодні, як і сто років тому, звичайні селянські хати насичені різними побутовими виробами, які несуть у собі подвійний сенс. Вони можуть слугувати не тільки звичайним буденним приладам, а й мати приховане символічне значення. Усі ці предмети переплітаються між собою на енергетичному рівні та утворюють своєрідний особистісний світ всередині вашої домівки. Отже, утворюється гармонійний простір, в якому жили наші предки, а зараз живемо ми - сучасні українці. Саме тому нам важливо розуміти не стільки як змінювався образ традиційної української хати, а яким він був з самого початку. Адже раніше звичайне вікно чи двері наділялися прихованим значенням і виступали в ролі оберегів чи таємничих порталів для наших предків. У свою чергу ми повинні не тільки знати всі ці повір'я, а й зберігати та передавати їх нащадкам, щоб зберегти традиції та культурну спадщину нашого народу.

Ключові слова: матеріальна та духовна культура, національне відродження, символіка, інтер'єр, двері, вікна, поріг, підкова, повір'я.

СИМВОЛИКА ИНТЕРЬЕРНЫХ ЭЛЕМЕНТОВ В УКРАИНСКОМ НАРОДНОМ ЖИЛЬЕ: ОКНА, ПОРОГ, ДВЕРИ

ЕГОРОВА В. С.¹, асист.,
ЖИВИЦЯ Е. Р.², студ.,
СИЗОВА Е. Р.³, студ.,
ВЕДМЕДЕНКО І. А.⁴, студ.

¹ Кафедра українознавства, Державне вище навчальне заклад "Придніпровська державна академія будівництва та архітектури", вул. Чернишевського 24-а, 49600, Дніпро, Україна, тел. 0667220400, e-mail: egorova-vs-78@yandex.ru, ORCID ID:0000-0002-6246-3268

² Механічний факультет, група ПМ-15-2п, Державне вище навчальне заклад "Придніпровська державна академія будівництва та архітектури", вул. Чернишевського 24-а, 49600, Дніпро, Україна

³ Механічний факультет, група ПМ-15-2п, Державне вище навчальне заклад "Придніпровська державна академія будівництва та архітектури", вул. Чернишевського 24-а, 49600, Дніпро, Україна

⁴ Механічний факультет, група БМО-15, Державне вище навчальне заклад "Придніпровська державна академія будівництва та архітектури", вул. Чернишевського 24-а, 49600, Дніпро, Україна

Аннотация. Постановка проблемы. Жилье является одним из важнейших условий существования любого человека, поэтому в материальной культуре каждого народа оно занимает важное место. Мы живем во время национального возрождения. В истории нашего народа был период, когда мы чуть не потеряли связь с нашими корнями и культурой, однако сейчас мы стремимся вернуться к истокам. В современном украинском обществе значительно усилился интерес к материальной и духовной культуре как форме идентификации и самобытности. Наши предки были очень суеверны, поэтому уделяли много внимания разнообразным обычаям и обрядам. Они ответственно относились к строительству и оборудованию народного жилья. Некоторое влияние примет на мировоззрение украинцев прослеживается и сейчас. **Анализ публикаций.** В исследованиях современных этнографов, историков, краеведов находим сведения о традиционном украинском жилье. Известные исследователи А. П. Данилюк[1], В. П. Самойлович[9], О. Пошивайло[7], изучают традиционную архитектуру регионов Украины и особенности поселений. **Цель статьи** — проанализировать символику интерьерных элементов в украинском народном жилище, в частности окон, порога, дверей; распространить знания о культурном наследии Украины. **Вывод.** С течением времени многое изменилось, однако любовь украинцев к своему дому осталась неизменной. Сегодня, как и сто лет назад, обычные сельские дома насыщены различными бытовыми изделиями, которые несут в себе двойной смысл. Они могут служить не только обычными повседневными принадлежностями, но и иметь скрытое символическое значение. Все эти предметы переплетаются между собой на энергетическом уровне и образуют своеобразный личностный мир внутри вашего дома. Итак, образуется гармоничное пространство, в котором жили наши предки, а сейчас живем мы — современные украинцы. Именно поэтому нам важно понимать не столько как менялся образ традиционной украинской хаты, а каким он был изначально. Ведь раньше обычное окно или дверь наделялись скрытым значением и выступали в роли оберегов или таинственных порталов для наших предков. В свою очередь мы должны не только знать все эти поверья, но и передавать их потомкам, чтобы сохранить традиции и культурное наследие нашего народа.

Ключевые слова: материальная и духовная культура, национальное возрождение, символика, интерьер, двери, окна, порог, подкова, поверья.

SYMBOLS OF INTERIOR ELEMENTS IN UKRAINIAN NATIONAL HOUSE: WINDOWS, THRESHOLD, DOORS

YEGOROVA V. S. ¹, *assistant*,

ZHIVITSA O. ², *student*,

SIZOVA O. ³, *student*,

VEDMEDENKO I. ⁴, *student*

¹ Department of Ukrainian Study, State Higher Educational Establishment “Prydniprov'ska State Academy of Civil Engineering and Architecture”, 24-A, Chernyshevskoyi str., 49600, Dnipro, Ukraine, tel. 0667220400, e-mail: egorova-vs-78@yandex.ru, ORCID ID:0000-0002-6246-3268

² Mechanical Department, group PM-15-2p, State Higher Educational Establishment “Prydniprov'ska State Academy of Civil Engineering and Architecture”, 24-A, Chernyshevskoyi str., 49600, Dnipro, Ukraine

³ Mechanical Department, group PM-15-2p, State Higher Educational Establishment “Prydniprov'ska State Academy of Civil Engineering and Architecture”, 24-A, Chernyshevskoyi str., 49600, Dnipro, Ukraine⁴

⁴ Mechanical Department, group BM0-15, State Higher Educational Establishment “Prydniprov'ska State Academy of Civil Engineering and Architecture”, 24-A, Chernyshevskoyi str., 49600, Dnipro, Ukraine

Abstract. The problem of the article. Housing is a prerequisite for the existence of any rights, so the material culture of each nation it has an important place. We live during the national renaissance. In the history of our people there was a period when we almost lost touch with our roots and culture, but now we are striving to return to the roots. In modern Ukrainian society greatly deepened interest in the material and spiritual culture as a form of identification and identity. Our ancestors were very superstitious, so they paid much attention to various customs, rituals, etc. They were responsible for the construction and equipment of public housing. Some influence will take on the worldview of Ukrainians and can be traced now. **Analysis of the sources.** We find data on traditional Ukrainian housing in the researches of modern ethnographers, historians, specialists of local lore. Well-known scholars A. P. Danilyuk [1], V. P. Samoilovich [9], O. Poshivailo [7], studied the traditional architecture of the Ukrainian regions and the especially of settlements. **The purpose** is to analyze the symbolism of interior elements in the Ukrainian folk dwelling, in particular windows, thresholds, doors; disseminate knowledge about the cultural heritage of Ukraine. **Conclusion.** Over time, much has changed, but the love of Ukrainians to their home has remained unchanged. Today, like a hundred years ago, ordinary peasant houses are full of various household products that carry a double meaning. They can serve not only ordinary household items, but also have a hidden symbolic meaning. All these objects are intertwined at the energy level and form a kind of personal peace within your home. Thus, a harmonious space is formed in which our ancestors lived, and now we live - modern Ukrainians. That is why it is important for us to understand not only how the image of traditional Ukrainian housing has changed, but what it was originally. After all, before the usual window or door was given a hidden meaning and acted as wards or mysterious portals for our ancestors. In turn, we must not only know all these beliefs, but also preserve and pass on to their descendants in order to preserve the traditions and cultural heritage of our people.

Keywords: material and intellectual culture, national renaissance, symbolism, interior, windows, door, threshold, horseshoe, beliefs.

Постановка проблеми. Житло є однією з найважливіших умов існування будь-якої людини, саме тому в матеріальній культурі кожного народу воно відіграє важливу роль. Ми живемо у час національного відродження. В історії нашого народу був період, коли ми ледве не втратили зв'язок з нашим корінням та культурою, однак зараз ми прагнемо повернутися до витоків. У сучасному українському суспільстві значно поглибився інтерес до матеріальної та духовної культури як ідентифікації й самобутності. Наші предки були дуже забобонні, тому приділяли багато уваги різноманітним звичаям, обрядам та ін. Вони відповідально ставилися до спорудження та обладнання народного житла. Деякий вплив прикмет на світогляд українців простежується і до тепер.

Аналіз публікації. В дослідженнях сучасних етнографів, істориків, краєзнавців знаходимо відомості про традиційне українське житло. Відомі дослідники А. П. Данилюк[1], В. П. Самойловича[9], О. Пошивайло[7], вивчають традиційну архітектуру регіонів України та особливості поселень. У 1981 році вийшло наукове дослідження А. Данилюка «Українська хата»[1]. Дослідженням історії та традицій українського народного житла Придніпровського регіону займався колектив авторів разом зі студентами — учасниками Лабраторії історії та традицій українського хатобудування Українського національного центру екологічної архітектури і зеленого будівництва ПДАБА, яка діє на кафедрі українознавства[3]. Однак науковцями не було відокремлено такі елементи інтер'єру як вікна, поріг, двері з повного аналізу українського народного житла.

Мета статті — проаналізувати символіку інтер'єрних елементів в українському народному житлі; поширювати знання про культурну спадщину України.

Виклад основного матеріалу. Український народ завжди був відданий своїм традиціям. Свята, прикмети та вірування передавалися з покоління в покоління. Саме так вони і дійшли до нас, сучасних українців. Звісно, багато з цих традицій так і не дійшли до нас, деякі з них вже втратили свою актуальність чи ще щось. Однак те, що залишиться для нас усіх незмінним — це любов до своєї домівки.

У давнину наші предки називали Берегинею своє житло, бо воно оберігало не лише від холоду, від зла, але й берегло чистоту людської душі. Кожна частина житла мала своє символічне значення.

Предмети хатнього інтер'єру, окрім їх утилітарного використання, виконували цілий комплекс символічних функцій, котрі могли змінюватися в залежності від контексту. Семіотичним був сам простір хати, де майже кожен предмет набував значення кордону, межі. Двері, поріг, вікна відділяли оселю від зовнішнього (ворожого) світу і, водночас, з'єднували з ним, виконуючи оберегові функції. Вставляючи в нову хату раму до дверей, селяни примовляли: "Двері,

двері, будьте ви на заперті злomu духові й злодієві.", робили сокирою знак хреста. Так само чинили, вставляючи віконниці. При лікуванні від "уроків" наговорену воду виливали під "п'яту" дверей, "щоб лихо так крутилося, як крутяться двері". Перед сном вікна й двері хрестили — в народі широко побутували розповіді про мерців-упирів, що душать дітей, залізши вночі через вікно. Поліщуки на Зелені свята й на Купала прилаштовували на поріг осикові гілки, щоб у хату не проникли відьми.

Роль вікон в українському житлі. Хата і весь замкнений цикл господарських будівель (клуня, хлів, млин, вітряк, кузня, комора, криниця) були не тільки місцем поселення, а й носіями змістовних символічних знаків, які виконували як естетичну, так і символічну функцію. Вони були носіями інформації про соціальний стан, заможність, уподобання господаря, світоглядні позиції, відомості про склад сім'ї.

Так однією з найважливіших частин традиційного українського житла було вікно. Якщо звернутися до історичних джерел, то стає зрозумілим, що уже найдавніші трипільські будівлі мали вікна — «очі» [1].

І це не дивно, бо через вікна своєї хати людина дивиться на світ.

Зараз складно уявити, що найдавніші вікна були просто отворами, завішаними тканиною або закриті створками. Шибки в давнину заміняли волові міхури, напнуті на рами. В XVI — XVII ст. шибки робили з пластинок слюди, закріплюючи їх свинцем. І лише із появою скла вікна стали справжньою окрасою хати. Зсередини вони завішувалися оздобленими занавісками, або «фіранками», через які можна було бачити все, що діється на вулиці, але погано видно, що в хаті. Подекуди вікна прикрашалися вишитими рушниками, що служили оберегами. Віконні рами прикрашалися різьбленням, особливо в Карпатах та Закарпатті. Ці традиції збережені й нині.

Дивно, однак за народними віруваннями, побудова першої хати приписується Сатані. У цих легендах говориться про те, що побудувавши хату, він не здогадався зробити вікон. Довго нечисть носила світло в хату пригорщами, а потім, зневірившись, подарувала Богові. Господь зробив три вікна й у хаті стало світло.

І Число «три» традиційно стало складовою частиною символічного змісту хати: по вертикалі житло ділилося на три частини: призьба, стіни, дах. У житловій кімнаті, як правило, було три вікна, на фасадній стіні — три отвори (двері та два вікна). Житло найчастіше було трикамерним (сіни, хата, комора), вікно робилося на три шибки, а настінні розписи розміщувалися трьома горизонтальними смугами: середня визначалася високою вікон, а дві інші — відстанню від вікон до даху та призьби. [7]

Три яруси житлового простору відігравали важливу символічну роль у взаємозв'язку обжитого простору з Всесвітом:

- Нижній ярус — це поєднання з матір'ю-землею, нижнім світом творення;
- Верхній ярус житла — це зв'язок із небом, високою сферою світотворення;
- Середній — людське середовище, яке зазнає змін, освоюючи обидва сусідні.

Рис. 1. Традиційне положення вікон / Traditional location of windows

Нижній ярус — то стіни з підпиччям, лави — межа світу наземного і підземного. Верхній ярус і стеля хати — це нібито небо, а сволок виконує роль охоронця оселі, лінії, на якій вона тримається і яку не сміють переступити злі духи. Елементи середнього ярусу — стіни, двері, вікна, простінки - це проміжок між ідеалізованою небесною сферою і підземним світом. Вікна і двері виступали в ролі каналів спілкування людини з навколишнім середовищем, наділялися магічними властивостями оберегів житла.

Таким чином стає зрозумілим, що для українців вікна були «очами» хати, що освітлювали житло, зв'язуючи у такий спосіб замкнутий внутрішній простір з безмежжям зовнішнього світу.

Оздоблення та декорування вікон. Традиційне українське житло було теплим та затишним не тільки зсередини, а й зовні. Уявляючи таку хату, перед очима одразу постає невеличка споруда з солом'яною стріхою та білосніжними стінами. Крім того, хати розмальовували олійними фарбами у вигляді облямування навколо вікон і дверей з червоних квіток тюльпанів на зелених вітах. На кожній із стін — по вікну з фігурним хрестом посередині та два вінки над міжвіконням чільної стіни. Однак це робилось не тільки для того, щоб прикрасити своє житло.

Традиційно українська хата мала троє вікон: покутнє, застольне та навпроти печі. У багатьох було ще маленьке віконце над піччю. Вікна — «очі» хати, що освітлюють житло, «зв'язуючи замкнутий внутрішній простір з безмежжям зовнішнього світу». Тому вікна були орнаментовані з використанням червоного, синього і жовтого кольорів, які містили у собі магічну та символічну інформацію.

Польський письменник Ю.Крашевський у XIX ст. про українську хату писав так: «Є піч, на виступі якої

горять смолисті скіпки. В глибині-кросна, колиска, стіл, оточений лавками. Біля дверей цебер, коцюба. На полицях горщики і стара кварта. В куті під іконою «Діви Марії» — хлібна діжа, над дверима і вікнами — хрестики і символічні знаки ...»

Рис. 2. Українська хата / Ukrainian house

Стіни, вікна, двері-це символи земного, сучасного реального життя й спілкування з іншими людьми. Саме тому українці запровадили багато прикмет, пов'язаних з цими частинами свого житла.

Розмальовані квітами вікна були символічних сигналом до молодих парубків. Вони повідомляють, що в хаті є дівка на виданні А ось коли в хаті був покійник, вікна та дзеркала завішували хусткою. Не робили, щоб душа небіжчика не побачила себе у склі або дзеркалі і не застрягла між світами. Також знімали святкові прикраси, стіл застеляли скатертиною або тканиною, веретою, килимком тощо.

Рис. 3. Декорування фасаду / Decoration of face

Значення порогу в домі. Поріг — виступає символом початку чи закінчення дому. За народними віруваннями — то місце перебування душ предків, що зв'язано з первісним звичаєм ховати мерців у хаті і часто під порогом. Тому й відомо чимало звичаїв і обрядів, наприклад, йдучи до вінчання «віддавали честь» йому пальцями, топірцями (на Гуцульщині) чи гільцем.

Молоді мусили переступити поріг правою ногою. У деяких районах збереглася традиція застеляти його веретами (килимами з грубої вовни). Коли наречена переходить до хати свого судженого, її переносять через поріг, бо духи предків нової родини ще її не знають, а тому можуть поставитися до неї не зовсім приязно.

Біля порогу відбувалася церемонія єднання двох родових вогнів (в обряді «запрошення на весілля»): мати молодої і сестра нареченого ставили на поріг праві ноги, з'єднували вогні свічок, цілувались, тільки після цього поїзд молодого заходив до хати й сідав зусією весільною дружиною на покуті.

Похоронний обряд вимагав під час винесення труни з хати тричі стукати нею об поріг, що означало своєрідне прощання померлого з домом, предками. А для того, щоб його душа не поверталася, зарубували сокирою поріг з боку від середини хати. У багатьох українських селах Східної Словаччини під час новосілля відрубували на порозі півневі голову, щоб задобрити «духів».

Ще й досі заведено, що підмітати хату починають від порога до покуті. Це для того, щоб добре йшло до хати, а не з хати. На Гуцульщині перед хрещенням дитину клали на застелений поріг, а мати тричі переступала через нього. Потім дитину брала кума на руки і, перехрестивши, ступала до сіней, під порогом яких лежав ніж. Його, після виходу куми, хтось підіймав і подавав через вікно матері. Так замовлялося проти лихого. Дитину, яка плакала, купали на порозі задніх дверей.

На Гуцульщині залишали у порозі сокиру після обходу на святий вечір худоби з хлібом, медом, ладаном, щоб вона не гинула. На Поліссі вірили, що проти відьом найкраще допомагає осика. Тому до порога тут прибивають палицю з неї. У деяких місцевостях при входинах до нової хати на порозі вирізували знак хреста (проти злодіїв).

Підкова як символ оберегу. Добре відомо, що у багатьох місцевостях магичними властивостями ще й досі наділяють підкову, прибиваючи її до порога чи над ним. Повелося це, мабуть, відтоді, коли коні відігравали важливу роль у житті людини (кочівника чи землероба), виступаючи головною прикметою багатства і суспільної значимості того, кому вони належали. Якщо хотіли побажати комусь щастя, то підносили підкову, мовляв, нехай вам таланить на своїх коней, тобто будьте удачливим. У наш час те, що стосується коней, забулося, а залишилося лише значення щастя, успіху, багатства. Тому дехто й носить на собі мініатюрні підківки чи прибива їх на ворота або двері. Часто можна почути, наприклад, такі приказки із значенням заборони: «Через поріг не вітаються», «Через поріг руки не подають».

Підков, за традицією, було дві: одна вгору кінцями, над дверима, а інша кінцямивниз була прибита до порогу. Отже, верхня підкова символом благодаті Божої всього, що йде до нас зверху, всілякого добра та статку. Нижня має задачу прийняти все в будинок і не дозволити добру

розійтися по світу. Нижню підкову іноді міг замінити глечик, закопаний під поріг. Він слугував чашею, яка накопичує добро, що приходить до будинку. Пороги зазвичай робили високими, щоб не дати воді зайти у хату та щоб не було протягів.

Існують такі повір'я про поріг:

- Не можна ввечері виходити за поріг, якщо учується, ніби хтось гукає, бо покинеш свій дім.
- Не можна переходити поріг хати однією ногою взутою, а другою босою, бо не оженишся або не вийдеш заміж.
- На порозі не можна нічого рубати, бо шкодитиме худобі.
- Не можна подавати через поріг руку товаришеві чи комусь іншому, бо будеш з ним сваритися.
- На порозі гріх що-небудь робити, бо не буде воно так, як хочеш.
- Не подавай води через поріг, бо не оженишся (не вийдеш заміж).
- Не можна перемітати сміття через поріг, бо виметеш когось із сім'ї.
- Не мети через поріг сміття, бо погані люди прийдуть.
- Через поріг ніколи нічого не давай, бо сам просити будеш.
- Не стій на порозі, коли їси, бо станеш роззявою.
- Не треба дівчині перемітати нічого через поріг, бо хлопці не любитимуть.

Висновок. З плином часу багато чого змінилося, проте любов українців до своєї оселі залишилася незмінною. Сьогодні, як і сто років тому, звичайні селянські хати насичені різними побутовими виробами, які несуть у собі подвійний сенс. Вони можуть слугувати не тільки звичайним буденним приладдям, а й мати приховане символічне значення. Усі ці предмети переплітаються між собою на енергетичному рівні та утворюють своєрідний особистісний світ всередині вашої домівки. Отже, утворюється гармонійний простір, в якому жили наші предки, а зараз живемо ми — сучасні українці. Саме тому нам важливо розуміти не стільки як змінювався образ традиційної української хати, а яким він був з самого початку. Адже раніше звичайне вікно чи двері наділялися прихованим значенням і виступали в ролі оберегів чи таємничих порталів для наших предків. У свою чергу ми повинні не тільки знати всі ці повір'я, а й зберігати та передавати їх нащадкам, щоб зберегти традиції та культурну спадщину нашого народу. Вивчення народних архітектурно-будівельних і декоративно-художніх традицій має не лише теоретичне, а й практичне значення. В усьому світі стало розповсюдженим екобудівництво. Ця тенденція охопила і нашу країну. Сьогодні все більше українців надають перевагу затишним хатам на околицях міст, ніж великим новобудовам. Використання всього кращого, прогресивного з вікового народного досвіду допоможе архітекторам

та інженерам-будівельникам створювати поселення нового типу, що будуть відповідати не лише сучасним вимогам життя, а й кращим національним традиціям та естетичним уподобанням народу.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Данилюк А. Г. Українська хата / А. Г. Данилюк. – К. : Наук. думка, 1991. – 110 с.
2. Вакулик І.І., Пузыренко Я.В. Культура ділового і сімейного спілкування: інтерактивні вправи, завдання, тести: Навчальний посібник. - Київ: Центр інформаційних технологій, 2007, — 150с.
3. Вакулик І.І., Пузыренко Я.В. Українознавство: Методичний посібник для студентів педагогічних факультетів.- Київ: НУБіП України, 2010, — 199 с.
4. Євсєєва Г. П. Єгорова В. С. Сакральні особливості інтер'єру та оздоблення української хати // Історія та традиції українського народного житла Придніпровського регіону.– Дніпропетровськ: ПДАБА, 2016.– 269 с. — С. 117-153.
5. Здоровега Н. І. Нариси народної обрядовості на Україні. Київ, 1997, — 84 с.
6. Марко Вовчок, Маркович О. Фольклорні записи. Київ, 1983, — 527 с.
7. Пошивайло О. Етнографія українського села. Київ, 1993, — 476 с.
8. Пономарів А.П., Артюх Л.Ф., Косміна Т.В. та ін.- Українська минувшина: Ілюстрований етнографічний довідник /.- Київ: Либідь, 1993, — С. 87-95.
9. Самойлович В. П. Українське народне житло (кінець XIX – початок XX ст.) / В. П. Самойлович. – К.: Наукова думка, 1972. – 56 с.

REFERENCES

1. Danylyuk A. G. Ukrainska hata / A. G. Danylyuk. – K. : Naukova dumka, 1991. – 110p.
2. Vakulyk I.I., Puzyrenko Y.V. Kul'tura dilovoho i simeynoho spilkuvannya: interaktyvni vpravy, zavdannya, testy: Navchal'nyy posibnyk [Culture of business and family communication:interectiv exercises,assignments, tests:Tutorial]. — Kyiv: Center of information technology, 2007, — 150 p.
3. Vakulyk I.I., Puzyrenko Y.V. Ukrayinoznavstvo: Metodychnyy posibnyk dlya studentiv pedahohichnoho fakul'tetiv [Ukrainian Studies: Methodological manual for students of pedagogical faculties]. — Kyiv: NUBiP,2010.(in Ukrainian), — 199 p.
4. Yevsyeyeva H.P., Yehorova V.S. Sakral'ni osoblyvosti inter"yeru ta ozdoblennya ukrayins'koyi khaty // Istoriya ta tradytsiyi ukrayins'koho narodnoho zhytla Prydniprov's'koho rehionu [Sacred interior features and trim of houses // Ukrainian history and traditions of Ukrainian folk dwelling Dnipro region]. — Dnepropetrovsk: PDABA,2016. —269 p. — P. 117-153.
5. Zdroveha N.I. Narysy narodnoyi obryadovosti na Ukrayini [Featuresof folk rituals in Ukraine]. — Kyiv, 1997, — 84 p.
6. Marko Vovchok, Markovych O. Fol'klorni zapysy [Folk entries]. — Kyiv, 1983 — 527 p.
7. Poshvaylo O. Etnohrafiya ukrayins'koho sela [Ethnography of Ukrainian village]. — Kyiv, 1993, — 476 p.
8. Ponomariv A.P., Artyukh L.F., Kosmina T.V. and etc. Ukrayins'ka mynuvshyna: Ilyustrovanyy etnohrafichnyy dovidnyk [Ukrainian past: Ethnographic Illustrated dictionary]. — Kyiv: Lybid, 1993., P.87-95.
9. Samoylovych V. P. Ukrainske narodne zytlo (kinec XIX – pochatok XX st.) / V. P. Samoylovych. – K. : Naukova dumka, 1972. – 56 p.

Стаття рекомендована до друку доктором наук державного управління, професором Євсєєвою Галиною Петрівною та доктором історичних наук, професором Кривчицом Геннадієм Георгійовичем

Стаття поступила до редколегії 03.05.2017